

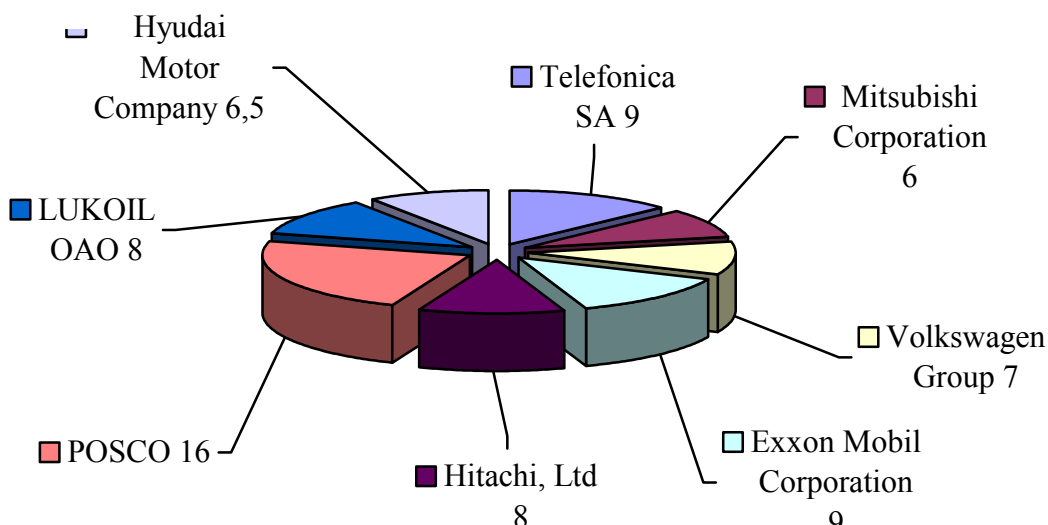
Секція 5. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ТА УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

СУЧАСНІ ВЕНЧУРНІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА В ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЯХ

Волохов А.С., КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Київ, Україна

Глобалізація світової економіки стала причиною зростання впливу транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) на формування та розподіл інвестиційних потоків, загальний розвиток міжнародної торгівлі. Контролюючи понад 70% міжнародних ринків товарів, послуг, капіталів, технологій, ТНК стали найвпливовішими суб'єктами світової економіки, і одночасно – найдинамічнішими її структурними елементами [1, с. 3]. У широкому значенні ТНК розглядається економістами, як компанія, що володіє виробничими підрозділами у декількох країнах [2, с. 7]. Вітчизняний професор О.А. Швиданенко під транснаціональною корпорацією розуміє багатонаціональне фінансово-виробниче, науково-технічне, торгове і обслуговуюче об'єднання, яке здійснює операції як у країні базування, так і за її межами [3, с. 146]. На мою думку, під терміном ТНК слід розуміти компанію, яка має структурні підрозділи у більш ніж двох країнах і займається міжнародним бізнесом, незалежно від її стратегій та національності засновників і капіталу, що їй належить.

Запорукою швидкого зростання та лідерства ТНК на ринку виступають значне розширення виробництва (так званий «ефект масштабу») та постійне впровадження інновацій. Саме інноваційна діяльність ТНК є опорою конкурентноздатності корпорацій на національному та міжнародному ринках. Принципово можливі три рівні «генерування» інновацій на ТНК: інновації, спрямовані на вирішення поточних технологічних проблем; інновації, спрямовані на вдосконалення продукції, її модифікацію та розробку нової продукції, збільшення якості наданих послуг; інновації, метою яких є своєрідні «технологічні прориви» [4, с. 109]. Інноваційне лідерство ТНК забезпечується шляхом венчурного (ризикованого) інвестування, що полягає у здійсненні довгострокових (5-7 років) та високоризикованих інвестицій у розробку і виробництво наукомістких продуктів, для їх швидкої реалізації та поширення на ринку, з метою отримання максимального прибутку. Хоча інвестиції у високі технології та реалізацію радикальних ідей на ринку пов'язані із великими ризиками, вони можуть принести досить високий дохід, розмір якого виступає закономірним економічним результатом позитивної кореляції ризику та потенційного доходу [5, с. 202]. Найбільш активними сферами венчурного інвестування ТНК у 2011 р. стали машинобудівна та телекомунікаційна сфери (Рис. 1).

Рис. 1. Венчурні інвестиції найбільших ТНК у інноваційні розробки за 2011 р. (млрд. дол. США)

Можна сказати, що для ТНК венчурні інвестиції в інновації є динамічним активом, що формує резерв конкурентних переваг за наявності взаємодії з профільними напрямками діяльності [5, с. 204]. Однак, ТНК, у порівнянні із звичайними венчурними інвесторами не повною мірою залежать від успіху окремого інноваційного проекту, а отже може змінювати напрями своєї інноваційної діяльності, не зосереджуючись на можливих фінансових втратах.

Слід зазначити, що венчурне фінансування інноваційних проектів не має певних регламентованих норм проведення, однак найчастіше воно проходить у два етапи: на першому етапі відбувається залучення усіх тимчасово вільних коштів з різних джерел фінансування; на другому етапі власне й відбувається розподіл зібраних коштів фонду на найбільш перспективні інноваційні проекти [6, с. 280]. Враховуючи складну ієрархію управління ТНК, суворий менеджмент корпорації може іноді ставати на заваді інноваційного розвитку корпорації. Венчурний бізнес потребує прийняття швидких рішень, адже будь-які технології, незалежно від їх рівня можуть втратити комерційну вигоду від їх застосування та застаріти ще у процесі розробки. Взагалі існує три основних шляхи інноваційного розвитку ТНК:

- створення та фінансування ТНК власних науково-дослідницьких центрів та лабораторій, що спеціалізуються на розробці нових технологічних рішень чи продуктів (відповідні дослідницькі центри відкриваються у країнах, де для цього є кваліфіковані кадри та інші необхідні умови. Так, американські ТНК мають за кордоном близько 200 дослідницьких лабораторій у таких країнах, як Японія, Велика Британія, Канада, Німеччина. Загалом створено понад 100 таких центрів, у тому числі компаніями Microsoft, Motorola, GM, GE, JVC, Samsung, IBM, Intel, P&G, Ericsson, Nokia, Panasonic, Siemens) [7, с. 76];

- укладення договору про здійснення необхідних для виробництва ТНК досліджень із університетами, науково-дослідницькими установами а також іншими організаціями (Іноді ТНК створюють стратегічні альянси для спільної інноваційної діяльності. При створенні великими корпораціями стратегічних альянсів, акценти зміщуються від політики «поглинання» до взаємовигідного співробітництва, а ризики, що виникають при реалізації проектів, розподіляються між партнерами. В результаті складаються потужні науково-промислово-фінансові структури, змінюються умови і характер конкуренції) [8, с. 6];

- придбання вже існуючих інноваційних проектів чи окремих перспективних технологій, патентів або розробок (часто здійснюється шляхом поглинання малих компаній, які готуються до виходу на ринок із інноваційним продуктом чи технологією).

Для реалізації складного інноваційного проекту або технології, ТНК, зазвичай, створюють юридично незалежні компанії, а значно рідше – новий відокремлений підрозділ. Створення незалежної компанії дозволяє ТНК максимально захиститися від більшості майбутніх ризиків ведення венчурного бізнесу (патентні спори, виникнення різних фінансових зобов'язань, оподаткування). Не менш важливим є забезпечення самого авторитету корпорації, адже «гучний» патентний спір чи «провал» нового продукту на ринку, можуть призвести до падіння курсу акцій, зменшення попиту на іншу продукцію та послуги, що надаються ТНК. Отже, попри той факт, що венчурні інвестиції пов'язані із високим ризиком, саме вони забезпечують інноваційне лідерство ТНК на ринку. Важливим є зважений менеджмент ТНК, адже венчурний бізнес потребує швидкого прийняття управлінських рішень. Водночас інноваційна діяльність ТНК сприяє поширенню нових технологій у країнах, де представлена корпорація, а отже держави мають бути зацікавлені у інноваційному розвитку ТНК.

Література: 1. Руденко Л. В. Методологія дослідження та бізнес-моделі розвитку транснаціональних корпорацій : автореф. дис... д-ра екон. наук : спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні відносини» / Руденко Лариса Володимирівна. – К., 2004. – 32 с. 2. International business : theory and practice / Riad A. Ajami, K. Cool, G. Jason Goddard, D. Khambata. – 2nd ed. – NY; London, 2006. – 548 p. 3. Швиданенко О. А. Глобальна конкурентоспроможність: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / О. А. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2007. – 312 с. 4. Савченко С. М. Організація та впровадження інновацій на машинобудівних підприємствах / С. М. Савченко // Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність Матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 15-16 березня 2012 р.: тези доповідей. – К., 2012. – С. 109. 5. Куля Б. В., Бандура З. Л. Венчурний бізнес фінансово-промислової групи як реалізація її інноваційно-інвестиційного потенціалу / Б. В. Куля, З. Л. Бандура // Науковий вісник НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.8. – С. 200-

206. 6. Малюта Л. Я. Стан та тенденції розвитку венчурного фінансування в Україні / Л. Я. Малюта, А. Р. Бабій, А. П. Колесніков // Інноваційна економіка – 2012. – № 5 (31). – С. 278-282. 7. Михайловська О. В. Науково-технічна діяльність ТНК в умовах глобалізації / О. В. Михайловська, Н. Я. Фіц // Матеріали V Міжнар. Нук.-практ. конф. «Науковий простір Європи – 2009». – Економічні науки: Przemysl (Польща) – Т. 1 – С. 76–79. 8. Азарова Т. В., Охота В. І. Стратегії розвитку транснаціональних корпорацій в контексті підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн / Т. В. Азарова, В. І. Охота // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ. – 2011. – Том. 1. – С. 4-14.

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Дідіченко Н.Г., Кривицька В.А., КФ ЗНУ, м. Кривий Ріг, Україна

Для України проблема розвитку інноваційної діяльності є надзвичайно актуальною, тому що проблема підвищення ефективності виробництва стоїть перед кожною підприємницькою структурою, оскільки переважна їх більшість утворена в процесі приватизації на базі колишніх державних підприємств. Слід зазначити, що підприємства працюють на застарілому обладнанні, а технології, котрі використовують у базових галузях, залишилися на рівні досягнень науково-технічного прогресу 80 – 90-х років [2].

Активізація інноваційної діяльності є визначальним напрямком, який забезпечує впровадження результатів досліджень і нових ідей у виробництво, підвищує його конкурентоспроможність і забезпечує сталі позиції на ринку товарів і послуг. Тому, питання управління інноваційною діяльністю неодноразово ставали об'єктом наукових досліджень. Так, проблеми, пов'язані із дослідженнями управління інноваційною діяльністю і забезпечення її ефективності, розв'язували такі відомі українські і зарубіжні вчені і фахівці як І. Ансофф, Г. Ассель, О.В.Ареф'єва, В.О. Василенко, О.С.Виханський, Є.П. Голубков, Г.Я. Гольдштейн, Н.П. Гончарова, А.П.Гречан, А.В. Гриньов, І.М. Грищенко, М.П. Денисенко, П. Диксон, П.Друкер, Ф. Котлер, В.Г. Мединський, М.Х. Мескон, М. Портер, Е.О. Уткін, Р.А. Фатхутдінов, Й. Шумпетер та інші. Досліджуючи проблеми інноваційної діяльності, перш за все необхідно приділити увагу поняттю “інновація”. Термін “інновація” (з англ. – innovation) означає нове науково-технічне досягнення, нововведення як результат впровадження новизни, проведення змін або реорганізації (уведення нових організаційних форм). Таким чином, предметом цих змін можуть бути: продукти, технологічні процеси, сировина, організація виробництва та нові ринки збуту.

Відповідно до наших міркувань інновація – це результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок, котрий може бути отриманий на будь-якому етапі інноваційного процесу. Розрізняють три логічні форми інноваційного процесу: простий внутрішньоорганізаційний (натуральний), простий міжорганізаційний (товарний) і розширений. Внутрішньоорганізаційний інноваційний процес припускає створення і використання нововведення усередині однієї і тієї ж організації, нововведення в цьому випадку не приймає безпосередньо товарної форми. При простому інноваційному процесі нововведення виступає як предмет купівлі-продажу. Така форма інноваційного процесу означає відділення функції творця і виробника нововведення від функції його споживача. Розширений інноваційний процес виявляється в створенні нових виробників нововведення, у порушенні монополії виробника-піонера, що сприяє через взаємну конкуренцію удосконалюванню споживчих властивостей товару, що випускається. У умовах товарного інноваційного процесу діють як мінімум два хозяйнуючі суб'єкти: виробник (творець) і споживач (користувач) нововведення. Якщо нововведення - технологічний процес, його виробник і споживач можуть сполучатися в одному суб'єкті, що хозяйнує.

Очевидним є те, що інновації пов'язані з реалізацією інноваційних процесів. Організація інноваційних процесів суттєво залежить від стану розвитку науки, техніки і виробництва, адже нині, в умовах науково-технічної революції, ні техніка, ні виробництво не можуть розвиватися і вдосконалюватися без здійснення наукових досліджень і розробок. У свою чергу розвиток науки без досконалої техніки (виміральної, експериментальної) теж неможливий. Тому можна